

Το αδιέξοδο του Ασφαλιστικού

*Γιώργος Παπαδημητρίου**

I

Τις τελευταίες ημέρες κορυφώθηκε η αντιπαράθεση μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης αλλά και των κοινωνικών εταίρων για τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού. Σε ένα τόσο σύνθετο εγχείρημα θα περίμενε κανείς να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις που θα επέτρεπαν μια σοβαρή συζήτηση. Από τη στιγμή όμως που άρχισαν πριν από ένα σχεδόν μήνα οι προκαταρκτικές βολιδοσκοπήσεις φαίνεται ότι αυτό δε συμβαίνει.

II

Η κυβέρνηση προσπαθεί να δημιουργήσει την εντύπωση ότι έχει ξεκινήσει διάλογος. Σε κάθε σύγχρονο δημοκρατικό πολιτικό σύστημα ο διάλογος, όπως μας δείχνει η ευρωπαϊκή εμπειρία, νοείται μόνο με ορισμένες βασικές προδιαγραφές. Όποιος έχει την πρωτοβουλία του οφείλει να εκθέσει με σαφήνεια τις θέσεις που αποτελούν το αντικείμενό του. Κάθε προσπάθεια υποκατάστασής τους με απλή αναφορά των προς αντιμετώπιση ζητημάτων, δηλαδή με την ατζέντα του διαλόγου, είναι απαράδεκτη. Το ίδιο ισχύει βέβαια και όταν οι προβαλλόμενες θέσεις είναι γενικόλογες και αποσπασματικές. Ο διάλογος έχει νόημα μόνο πάνω σε ουσιαστικές και σαφείς θέσεις που επιδέχονται κριτική, προκαλούν δημιουργικές αντιπαραθέσεις και προσφέρονται για συνθέσεις.

Εκτός αυτού, πρέπει να στηρίζεται σε δεδομένα που δεν επιδέχονται σοβαρή αμφισβήτηση. Προτού αρχίσει διάλογος για το ασφαλιστικό, η κυβέρνηση θα έπρεπε έτσι να διαθέτει μία αξιόπιστη απεικόνιση του προβλήματος σε όλες τις βασικές πτυχές του. Θα έπρεπε δηλαδή να είχε φροντίσει να διατυπώσει με ακρίβεια όλες τις ποσοτικές και ποιοτικές παραμέτρους και να επεξεργασθεί εναλλακτικές λύσεις για την αντιμετώπισή του σε διαφορετικούς χρονικούς ορίζοντες. Είναι όμως ηλίου

* Καθηγητής Πανεπιστημίου - Βουλευτής Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ.

φαινότορο ότι αυτό δεν συμβαίνει. Όσες προσπάθειες έχουν αναληφθεί τα τελευταία χρόνια από τις υπηρεσίες των αρμόδιων υπουργείων, ανεξάρτητες Αρχές και θεσμούς που συστάθηκαν γι' αυτό το σκοπό, εξωτερικούς συμβούλους, καθώς και διεθνείς οργανισμούς δεν προσφέρουν μία γενικότερα αποδεκτή καταγραφή των δεδομένων.

III

Κάθε προσπάθεια διαλόγου για το ασφαλιστικό είναι όμως εκ των προτέρων υποθηκευμένη και για άλλους λόγους. Η κυβέρνηση οφείλει, πριν απ' όλα, να καταβάλει κάθε έτος 1% του ΑΕΠ προς ενίσχυση των ασφαλιστικών ταμείων. Την υποχρέωση αυτή αθετεί από το 2004. Η καθυστερημένη και αποσπασματική συμμόρφωση προς το νόμο με την έκδοση μεταχρονολογημένων ομολόγων που αντιστοιχούν σε μέρος μόνο των οφειλομένων είναι εντελώς ξένη προς τη λογική του κοινωνικού κράτους δικαίου. Τι αξιοπιστία μπορεί να διαθέτει μια κυβέρνηση που αρνείται να εφαρμόσει το νόμο σε μια κατά γενική ομολογία εξαιρετικά δύσκολη συγκυρία για τη λειτουργία και την επιβίωση του ασφαλιστικού συστήματος;

Αλλά και οι διαδοχικές ρυθμίσεις για την εισφοροδιαφυγή βαρύνουν το «ασφαλιστικό μητρώο» της. Το γεγονός ότι η πρακτική αυτή έχει μακρά παράδοση δεν αποτελεί πειστική δικαιολογία. Τα τελευταία χρόνια έγινε μάλιστα συχνότερη προσφυγή σε αυτήν, ενώ θα έπρεπε να ωριμάζουν οι συνθήκες για την οριστική εγκατάλειψή της και την οργάνωση επιτέλους ενός αποτελεσματικού συστήματος είσπραξης των ασφαλιστικών εισφορών. Πώς είναι δυνατόν να γίνεται σοβαρά λόγος για μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού με τη διαιώνιση μιας πρακτικής, η οποία ευνοεί τους μεγάλους ιδίως οφειλέτες εις βάρος των ασφαλιστικών ταμείων;

Θα ήταν, τέλος, παράλειψη να μην αναφερθεί η υπόθεση των ομολόγων και η αφαίμαξη των αποθεματικών των ασφαλιστικών ταμείων. Ακόμη περιμένουμε να αποδοθούν ευθύνες, συνεχίζοντας να διωλίζουμε τον κώνωπα και να καταπίνουμε την κάμηλο! Πώς είναι δυνατόν, όσο η πληγή ενός από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα που γνωρίσαμε μετά τη μεταπολίτευση εξακολουθεί να πυορροεί, η κυβέρνηση να εγγυηθεί τη χρηστή διαχείριση των αποθεματικών των ταμείων και γενικότερα του ασφαλιστικού συστήματος;

IV

Με βάση τις επισημάνσεις που προηγήθηκαν δεν είναι δυνατόν να γίνεται σοβαρά λόγος για διάλογο, αφού δεν συντρέχουν ούτε οι υποκειμενικές ούτε οι αντικειμενικές προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή του. Αν δεν αποκατασταθούν αυτές, η κυβέρνηση θα συνεχίσει να παίζει εν ου παικτοίς, η αντιπολίτευση να αντιστέκεται και η κοινωνία να ζει στον αστερισμό μιας διαλυτικής για τη συνοχή της ανασφάλειας. Οι γενναίες μεταρρυθμίσεις απαιτούν όραμα, τόλμη, σχέδιο, αξιοπιστία, κοινωνική ευαισθησία και ανοικτό διάλογο. Διαφορετικά, το αδιέξοδο στο οποίο θα περιέλθει το ασφαλιστικό σύστημα δεν θα αργήσει να προσλάβει εκρηκτικές διαστάσεις.